

ราชการอ้างอิง

ภาษาไทย

กถิน พานูรัตน์. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๒๖ มกราคม ๒๕๔๐.

การศาสนา, กรม. ศาสนพิธี เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๒.

กิ่งแก้ว อัครถาวร. คติชนวิทยา. เอกสารประกอบการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๑๔๔.

กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศน์กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๘.

ขุนพันธรักษ์ ราชเดช, พลตำรวจตรี. ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของชาวลใต้. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ๒ (๒๕๒๘): ๔๗๐, ๔๗๑.

กรีน สงวนทอง. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๘.

จวน จุติศัพท์. หมอกรมโนราห์คณะเกษรศิลป์. สัมภาษณ์, ๔ กันยายน ๒๕๓๘, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๘.

จิณ ฉิมพงษ์. อาจารย์ภาคนาฏศิลป์สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์, ๒ กันยายน ๒๕๓๘.

จุลิม พรหมนิน. อาจารย์ภาคดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘.

ฉัตรชัย สุกระกาญจน์. พิธีกรรมที่น่าศึกษาในโนราโรงครู. ใน ห้วงเวลาที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินภาคใต้: ขุนอุปถัมภ์ราชกร, หน้า ๑๑๒. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๒๓.

เจลิยว เรืองเดช. จีน: ความเชื่อ. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. ๓ (๒๕๒๘): ๘๗๕.

ชวน เพชรแก้ว. ขนบธรรมเนียมในการแสดงโนราในอดีต. ใน ห้วงเวลาที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินภาคใต้: ขุนอุปถัมภ์ราชกร, หน้า ๕๔. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๒๓.

วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช, ภาคดุริยางค์ไทย. ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้. นครศรีธรรมราช: ฝ่ายดุริยางค์ไทยวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช, ๒๕๓๔.

น้อม คงเกลี้ยง. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๕ ตุลาคม ๒๕๒๘.

ประหัต เกษม. การแสดงโนราจากอดีตถึงปัจจุบัน. ใน ห้วงเวลาที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินภาคใต้: ขุนอุปถัมภ์ราชกร, หน้า ๑๓๕. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๓๓.

ปุ่น เศรษฐศิลป์. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๘.

พร้อม จำรัส. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๘, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๓๘,
๕, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๓๘, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๘.

พระศรีวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก ป.ร.ค.). คู่มือชาวพุทธ. นครศรีธรรมราช:

โรงพิมพ์ศิริสวัสดิ์, ๒๕๓๒. (อนุสรณ์งานฉลองสถาปนาสถานศาลาธรรมสังเวช
๗ วัดมะม่วงปลายแขน จ. นครศรีธรรมราช)

พิทยา บุณยรัตน์. โนราโรงครู. ใน โรงโนรากับการผลิตบัณฑิตแขนงวิชาการแสดงพื้นเมือง.
หน้า ๖๓. นครศรีธรรมราช: สำนักงานพัฒนาสาขาศิลปศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช,
๒๕๓๘.

เพ็ญศรี วัชโรทัย, ท่านผู้หญิง. และคณะ. ๘๔ ปี หลวงพ่ออุดมมระ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๗. (จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฉลองชนมายุ
๘๔ ปี พระราชอุดมมงคล พหลนรากร มหาณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี
วัดวังแก้วเวภาราม อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๗).

ภิญโญ จิตต์ธรรม. โนรา. สงขลา: วิทยาลัยครูสงขลา, ๒๕๑๕.

ยก ชูบัว. ศิลปินแห่งชาติ. สัมภาษณ์, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๘, ๕, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๘, ๓ ธันวาคม ๒๕๓๘, ๖ มกราคม ๒๕๔๐, ๒๑ มกราคม ๒๕๔๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๖,

กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา พ.ศ. ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์,
๒๕๒๕.

รัชนี เสรมโร. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๒๓.

เถื่อน ละอองแก้ว. นายโรง. สัมภาษณ์, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๓๘, ๓ กันยายน ๒๕๓๘, ๔ มกราคม ๒๕๔๐.

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,

๒๕๓๖.

สวัสดิ์ ช่วยชูตชู. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐.

ตาโรช นาคะวิโรจน์. โนรา. ใน คู่มือกรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๕๓, ๕๖,

๑๒๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๘.

สุทธีวงศ์ พงษ์ไพฑูย์. เพลงโค. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ๖ (๒๕๓๕): ๒๕๔๐.

สุทธีวงศ์ พงษ์ไพฑูย์. ความเชื่อของชาวใต้. สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคใต้ ๒ (๒๕๓๕): ๔๖๘.

เสรีयरโกเศศ. กาดอาคม. สารานุกรมเสรีयरโกเศศ. กรุงเทพมหานคร: เจริญทัศน์การพิมพ์,

๒๕๑๖.

หนูเคลื่อน ฉิมมุสิก. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๓๘, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘.

อนุমানราชชน, พระยา. จิตวิทยาไทยสมัยก่อนและการศึกษาเรื่องประเพณี. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๒.

ออง บุญต่อ. นายโรงโนรา. สัมภาษณ์, ๒๘ กันยายน ๒๕๓๘.

อุดม หนูทอง. โนรา. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้, ๒๕๓๖.

อุดม หนูทอง. โนรา. ใน เชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติจังหวัดสงขลา. หน้า ๘๖.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๓๑.

อุดม หนูทอง. หมออบโรง. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ๑๐ (๒๕๒๘): ๓๘๖๖.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
เทวค
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กุ่มไหนดหรือสายบัว หรือแผงบัว

ปั้งคอ หรือบังคอ

รอบอกหรือพานโครง

สังวาล หรือสายพาด และปีกนก آهن

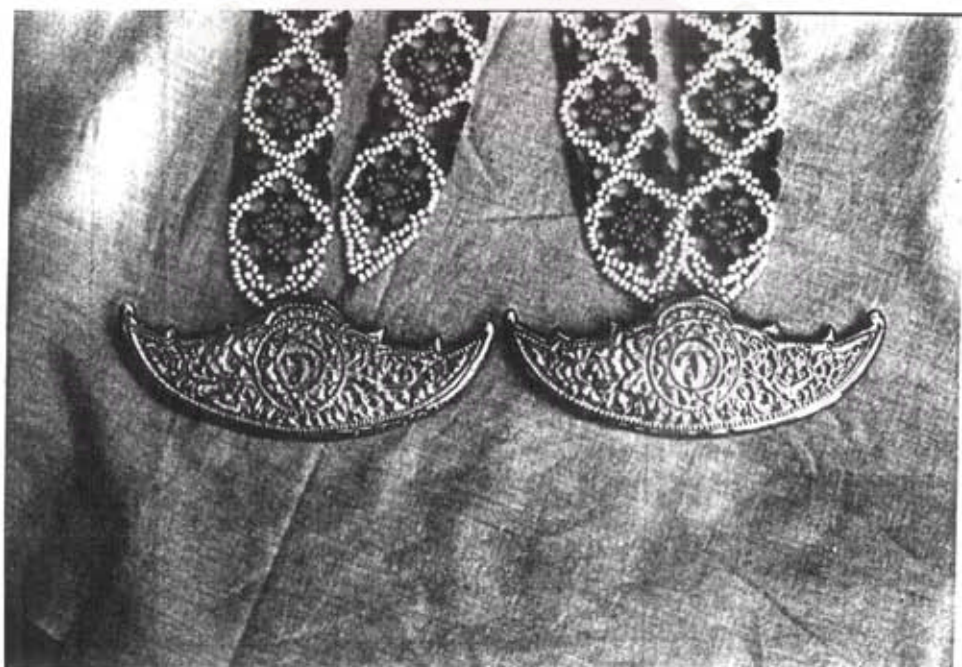

สาขกอ และทับทรวง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปิ่นเหนง หรือปิ่นหง และสายรัดประคด

ปีกนก آهن

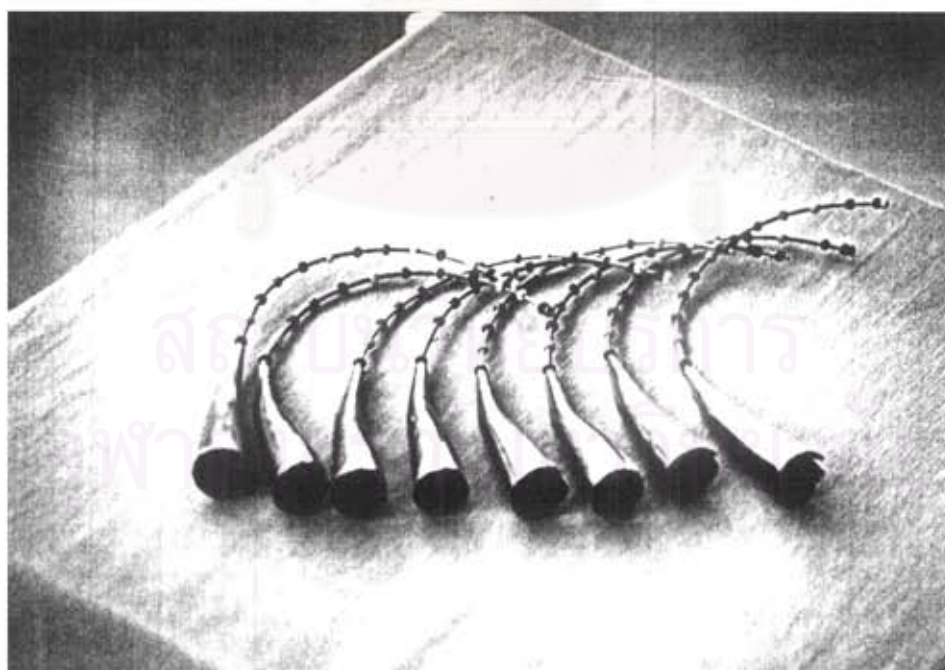
ทับทรวง หรือหัวยอก

ประจําชาม หรือชําชาม

กำไลดั้นเงินและกำไลปลายเงิน

เก็บ

กำไลข้อมือ หรือกำไลหุจร

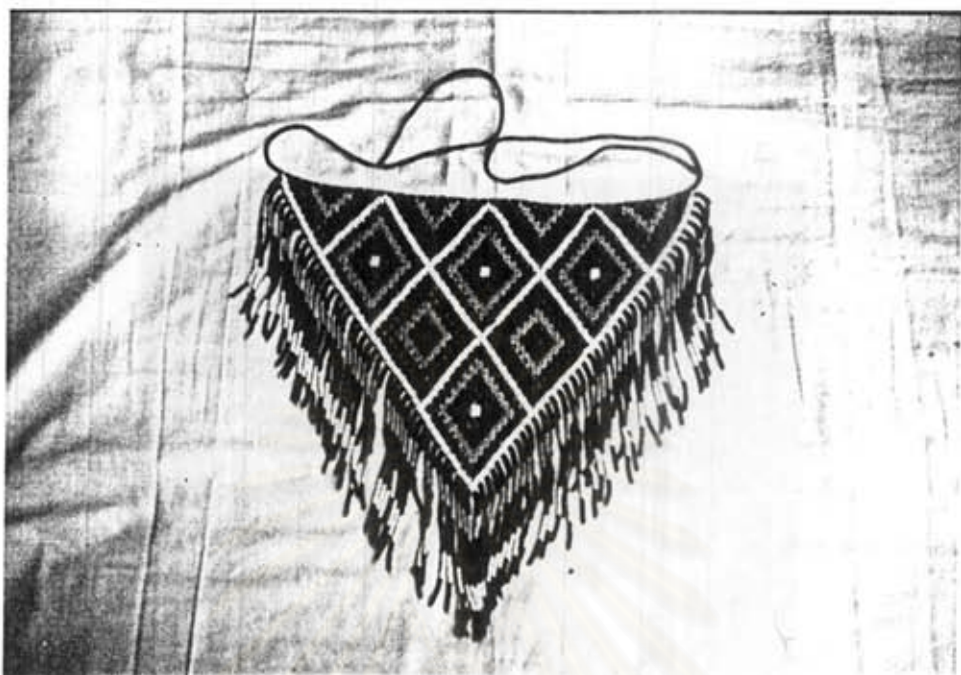
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้าผ้าและผ้าห้อย

ผ้าถุง หรือผ้าขาว

รัตตะโทก หรือปัดโทก หรือบังตะโทก

หางหงส์ หรือปิก

สถาบันวิทยบริการ
สนับเพลา หรือเหน็บเพลา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพผ้ายันต์ที่ใช้โทกสิระ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผ้ายันต์ที่เขียนเป็นรูปนางรำ

ผ้ายันต์ที่เขียนเป็นรูปราชสีห์ และอักขระเลขยันต์

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ประวัติชีวิตและผลงานของนายโรงโนรา ๕ ท่าน

ประวัติชีวิตและผลงานของโนราพร้อม จำวัง*

ประวัติส่วนตัว

โนราพร้อม จำวัง เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ปัจจุบัน อายุ ๙๔ ปี (ปี ๒๕๕๐) บิดาชื่อ นายหนู จำวัง มารดาชื่อ นางดวง จำวัง มีพี่น้องรวม ๕ คน โนราพร้อมเป็นบุตรคนสุดท้าย บิดามีอาชีพรับราชการเป็นเสมียนอำเภอที่อำเภอระโนด โนราพร้อมมีศักดิ์เป็นหลานของขุนประสิทธิ์วาที (ชู ฟ้างัน) ซึ่งมีเชื้อสายทางโนรา (แสดงเป็นตัวพราหมณ์) “ฟ้างัน” เป็นสร้อยนามที่กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ทรงตั้งให้ ครั้งดำรงตำแหน่งเป็นอุปราชมณฑลปัตตานีได้ บิดาของโนราพร้อมได้เสียชีวิตตั้งแต่โนราพร้อมมีอายุได้ ๕ ขวบ คนจึงได้อาศัยอยู่กับมารดาตลอดมา

*สัมภาษณ์ พร้อม จำวัง, นายโรงโนรา, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๘.

ประวัติการศึกษา

โนราพร้อม จำรัส ได้เข้าเรียนหนังสือ เมื่ออายุ ๑๑ ปี ที่โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ขณะเรียนหนังสือได้อาศัยอยู่ที่วัด ในเวลาว่างจึงได้ศึกษารรรมะ และหนังสือขอม จนจบชั้นประถมปีที่ ๓ และ เมื่ออายุ ๒๒ ปี ได้อุปสมบท มีฉายาว่า "ปุณฺณโช" จำพรรษาอยู่ ๑ พรรษา ในระหว่างนั้นก็ทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนเจ้าอาวาส เมื่อเจ้าอาวาสไม่อยู่ และ ด้วยเหตุที่เป็นผู้สนใจศึกษารรรมะ ทำให้มีชื่อเสียงในด้านเป็นพระนักเทศน์

ชีวิตครอบครัว

เมื่ออายุ ๓๑ ปี ได้สมรสกับนางสาวห้อง ครุฑาโพธิ์ เป็นชาวอำเภอสตงทิงหมือ จังหวัดสงขลา มีบุตร-ธิดา ๖ คน คือ

๑. นางสมพิศ นันทวารการ อาชีพรับราชการ (นาฏศิลป์ นระดับ ๕) กองการตั้งคิด สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร
๒. นางสาวมานิต จำรัส อาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า
๓. นางดวงใจ การอินทร์ อาชีพรับราชการ (หัวหน้าอนามัย) ตำบลแคนตวงวน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
๔. นายนัฐพล จำรัส ประกอบอาชีพส่วนตัว
๕. นางพิมพ์ รุ่งสาคร อาชีพแม่บ้าน
๖. นางชลธิชา จัดทนต์ศิริ อาชีพรับราชการ (ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร)

ประวัติชีวิตด้านการแสดงโนรา

โนราพร้อม จำรัส ได้เข้าสู่วงการโนราหลังจากจบชั้นประถมปีที่ ๓ ด้วยว่าเป็นเชื้อสายโนรา อีกทั้งเป็นบุตรคนสุดท้ายจึงต้องฝึกหัดโนราเพราะหากไม่ฝึกหัดโนราแล้วจะถูกครุหมอบ "ช่าง" (ตงโทษ) โนราพร้อม จึงได้ฝึกหัดโนรา เมื่อมีโนราเกลิอน (บ้านเกาะน้ำรอบ ต. บางกล้า อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา) มาขอต่อมารดา โนราพร้อมจึงได้ "ยกมือ" กับโนราเกลิอน ซึ่งจะแสดงเป็นตัวพราน ได้ฝึกหัดอยู่เป็นเวลา ๑ ปี จึงได้ลาครูกลับบ้าน เมื่อมาอยู่บ้านก็ได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์ของโนราขอม บ้านใหม่ อ. ระโนด จ. สงขลา และโนราวัด จันทรเรือง ต. หังยาง อ.ระโนด จ. สงขลา อีก ๑ ปี ในขณะที่อยู่กับโนราขอมก็ได้ออกรำไปในที่ต่าง ๆ หรือหากมีโนราระยะไทมามาหาให้ไปรำก็จะไปรำให้ ในสมัยนั้นได้รับค่าจ้างสูงสุดเป็นเงิน ๒ บาท (ในการประชันโรง) และเมื่อถึงฤดูกลางท๋านาก็จะกลับไปบ้านช่วยมารดาทำนา

ชีวิตโนราในต่างแดนและรับศิษย์คนแรก

เมื่อมีคณะโนรามัยมาแสดงในละแวกบ้าน โนรามัยได้บอกกับโนราพร้อมว่ามีเครื่องโนราจะขาย แต่ได้จำหน่ายไว้ที่อำเภอหาดใหญ่ หากต้องการก็จะนำไปซื้อ โนราพร้อมจึงได้ขอยืมเงินจากมารดาโดยขายข้าวจำนวน ๑ เกวียนได้เงิน ๑๕ บาท แต่เมื่อเดินทางไปถึง อำเภอหาดใหญ่ปรากฏว่าเครื่องโนราถูกขายไปแล้ว โนรามัยจึงนำไปซื้อที่เมืองไทรบุรีและเมื่อเดินทางไปถึงบ้านโนราช่วย (เก็บเงิน) ที่ไทรบุรี เงินที่เตรียมไปมีไม่พอ เพราะต้องใช้จ่ายในการเดินทาง โนรามัยจึงรับอาสาจะจัดหาให้ แต่ต้องเดินทางไปเมืองปีนัง ด้วยว่ามีสมัครพรรคอยู่ที่นั่น โนราพร้อมจึงเดินทางต่อไปเมื่อปีนังและเมื่อถึงเมืองปีนังเงินที่เตรียมไปก็หมดลง เครื่องโนราก็ไม่ได้ แต่ด้วยความที่โนราพร้อมเป็นผู้มีอิทธิพล จึงได้พักอาศัยอยู่ที่บ้านพรานหมา และพรานคำ ขณะนั้นโนราพร้อมอายุ ๑๖ ปีและยังไว้จุกอยู่ ในระหว่างที่โนราพร้อมอยู่ที่เมืองปีนังก็ได้คิดหาวิธีกลับบ้านจนกระทั่งกับได้ทราบข่าวว่ามีคณะหนึ่งจะลงจากสงขลามาแสดงที่เมืองปีนัง คือหนังขุนลอยฟ้าโถมหนหรือหนังขับ ซึ่งหนังขับนี้เป็นศิษย์ผู้เป็นลุงของตน (หนังนกแก้ว จังหวัดชุมพร) โนราพร้อมจึงได้ไปหาหนังขับและได้อาศัยอยู่ด้วยเพื่อจะกลับพร้อมกัน ในระหว่างอยู่กับหนังขับ ๒-๓ วัน ก็มีนายกลับ เป็นชาวมลายู เมืองไทรบุรี มาหาโดยบอกว่า “มีครูหมอเข้าทรงให้มาหาตัวเด็กหัวจุกเพื่อไปสอนโนราให้แก่สถานที่ที่มีเชื้อสายทางโนรา” โดยจะรับรองทุกอย่างหากต้องการอะไรก็จะจัดหาให้ตามต้องการ ขณะนั้นโนราพร้อมยังไม่ได้เครื่องโนรา จึงตัดสินใจอยู่สอนโนราที่เมืองไทรบุรี จึงนับว่าโนราพร้อมมีศิษย์คนแรกที่มีเอง (โนราแจ้ง) โนราพร้อมได้สอนทั้งรำโนรา และดนตรีจนสามารถตั้งเป็นคณะและนำออกแสดงในที่ต่าง ๆ ได้ทั้งในไทรบุรีปีนัง และกัวลาลัมเปอร์ โดยจะแสดงกันในวิก โนราพร้อมใช้เวลาอยู่ที่ไทรบุรี ๓ ปี เมื่อคิดถึงบ้านจึงเดินทางกลับบ้าน โดยมีพ่อยก แม่ยกและลูกศิษย์ตามมาส่งถึงระโนด ซึ่งขณะนั้นอายุได้ ๑๘ ปี ในครั้งนั้นพ่อยกและแม่ยกได้ขอโนราพร้อมต่อมารดาให้ไปอยู่ที่ไทรบุรีต่อ ซึ่งมารดาขัดไม่ได้จึงอนุญาต แต่ต้องให้พี่ชายตามไปอยู่ด้วย โนราพร้อมกล่าวว่า “ในครั้งนั้นพ่อยกและแม่ยกถึงกับออกปากยกยกถูกสาว ๒ คนให้เลือกว่าจะเอาใคร” ต่อมาเมื่อคิดจะกลับจริง ๆ จึงคิดหาอุบาย โดยอ้างต่อพ่อยกและแม่ยกว่าจะกลับไปรับโนรามาศสมในคณะที่มีอยู่ โนราพร้อมและพี่ชายจึงเดินทางกลับบ้านโดยการเดินเท้า เพราะเกรงว่าจะถูกเจ้าหน้าที่จับได้ว่าตนมีเครื่องโนรา (ถูกปิด) ติดตัวมาด้วยซึ่งเป็นของต้องห้าม

ผูกผ้าใหญ่และประสบการณ์ชีวิต

เมื่อกลับมาอยู่บ้านก็ได้ฝึกหัดโนราให้แก่หลาน ๆ และเด็กในละแวกบ้าน จนสามารถรำได้กรอปกับโนรายอมได้นำศิษย์ของตนมาสมทบให้ด้วย จึงได้ตั้งโรงออกรำอยู่เป็นเวลา ๑ ปี ขณะนั้นก็ไปสอนโนราให้กับลูกโนราปุ๋ย ที่จังหวัดพัทลุง ในครั้งนั้นได้ประชันกับโนรากล่อม (บ้านหัวป่า) และโนราเฟื่อง ซึ่งเป็นโนราที่มีชื่อเสียง โนราพร้อมก็สามารถชนะได้

และเมื่ออายุ ๒๑ ปี ได้ทำพิธีตัดจุก และผูกผ้าใหญ่กับโนราวัด จันทรเรือง โนราขอม โนราถั่วเขียว โนรากรีน (หลังวัดเงิน) แต่ยังมีได้อุปสมบท จากนั้นได้ไปฝึกหัดศิษย์ที่บ้าน นาคาลก อ.เมือง จ.พัทลุง (ศิษย์ที่ตั้งคณะได้ในภายหลัง คือ โนรากรีน) แล้วไปฝึกหัดศิษย์ที่บ้านทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง (ศิษย์ที่ตั้งคณะได้ในภายหลังคือโนรากรีน) หลังจากนั้นก็ได้หยุดรำโนราในช่วงระยะหนึ่ง และในระหว่างนี้ก็ไม่ได้เดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดตรัง ซึ่งในครั้งนั้นก็ได้ปกปิดไม่ให้ใครทราบว่าเคยรำโนรามาก่อน ระหว่างการเดินทางในรถประจำทางได้รู้จักกับโนราชม จึงได้ไปอาศัยอยู่ด้วย ระหว่างนั้นก็ทำงานรับจ้างไปเรื่อย ๆ เมื่อมีหนังตะลุงจากอำเภอระโนดไปแสดง คนได้ไปดูและได้ช่วยเป่าปี่ให้กับหนังตะลุง ในครั้งนั้นมีผู้ติดต่อให้ไปสอนเป่าปี่ให้กับลูก (ซึ่งต่อมาคือพ่อยกและแม่ยกของโนราพร้อม เจ้าของร้านบุญเมืองพาณิชย์) โนราพร้อมจึงไปสอนให้ แต่เนื่องด้วยสิดปรียบการถ่ายทอดไม่ได้จึงได้สอนขอแทนปี จนสามารถตั้งวงเครื่องสายรับเล่นในงานทั่วไป

ในระหว่างที่อยู่จังหวัดตรังนี้เอง พ่อยก แม่ยก จึงจัดอุปสมบทให้ และหลังจากลาสิกขาบทแล้วก็ได้ทำงานอยู่ที่ร้านของพ่อยกแม่ยก ขณะนั้นก็ได้รู้จักกับพรานโนราที่มีชื่อเสียงด้าน "มุตโต" (กตอนตค) คือพรานแฉ่ว โนราพร้อมจึงไปฝึกหัดว่ามุตโตกับพรานแฉ่ว ในด้านความสามารถด้านมุตโตนี้ โนราพร้อม กล่าวว่า "ถึงขนาดโนราเต็มเมืองตรังมาขอศึกษาด้วยทีเดียว" ระหว่างอยู่กับพ่อยก แม่ยก โนราพร้อมมีหน้าที่เป็นช่างเย็บผ้า และเมื่อมีการจัดประชันโนราที่วัดปากเหมืองหลังตลาดนาโยง โดยมีโนราเข้าประชัน ๓ คณะ คือ โนราเฟื่อง โนราเลื่อน (ไสนาว) และโนราบ้านทุ่งหวัง ซึ่งโนราบ้านทุ่งหวังขาดโนราใหญ่ หลังจากมาถึงก็ไม่ยอมประชัน โนราพร้อมจึงรับอาสาจะเป็นโนราใหญ่ในการประชันให้ ผลปรากฏว่าโนราบ้านทุ่งหวังชนะ ความลับที่ปกปิดไว้ก็ถูกเปิดเผยไปด้วย โนราพร้อมจึงเดินทางกลับบ้านที่ระโนด

ตั้งโรงออกรำและการประชันโรง

หลังจากกลับมาอยู่บ้านก็ได้รวบรวมลูกศิษย์ตั้งโรง โดยตั้งที่อำเภอทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นบ้านของลูกศิษย์ จึงได้ออกโรงอย่างจริงจังอีกครั้งในการแสดงโนราได้เข้าประชันกับโนราต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของภาคได้ในขณะนั้นหลายคณะ เช่น โนราเลื่อน (ไสนาว) โนราเต็ม แห่งจังหวัดตรัง โนราโกถน (ท่าหิน) โนราพลัด แห่งจังหวัดสงขลา โนราแปลก แห่งจังหวัดปัตตานี โนราวัน (เหล่า) โนราวัน (น้อย) แห่งจังหวัดนครศรีธรรมราช โนราแปลก (ท่าแค) โนราหัง โนรารุ่ง แห่งจังหวัดพัทลุง และในการประชันโรงดังกล่าว โนราที่ได้ประชันกับโนราพร้อมมากที่สุด คือโนราเต็ม ซึ่งได้ประชันกันถึง ๑๓ ครั้ง และโนราพร้อมเป็นผู้ชนะทั้งสิ้น ตลอดถึงครั้งสุดท้ายของการประชันก่อนที่โนราพร้อมจะเลิกโรงยังได้ประชันกับโนราเต็มอีก โนราพร้อมหยุดโรงรำเมื่ออายุ ๓๑ ปี หลังจากนั้นก็ประกอบอาชีพค้าขายตลอดมา และ

เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ โนราพร้อมได้รับการติดต่อจากอาจารย์สุรเดช โชติกะ ให้ไปเป็นครูสอนโนราให้แก่นักศึกษาและผู้สนใจ ณ วิทยาลัยเทคนิคทุ่งมหาเมฆ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ) กรุงเทพมหานคร เป็นเวลา ๓ ปี ขณะที่สอนอยู่ก็ได้นำศิษย์จากภาคใต้บางคนขึ้นไปด้วย และตั้งคณะโนราขึ้นอีกครั้งออกวางงานการรำในกรุงเทพฯ ตามแต่จะมีผู้เรียกหา ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้นำคณะรำถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ โรงภาพยนตร์เฉลิมไทย (ผู้รำ คือ บุตรสาวของโนราพร้อม และศิษย์อีก ๑ คน) หลังจากรำแล้วประมาณ ๕ วัน ทราบข่าวว่าพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคลทรงเรียกหา เพื่อจะนำเข้าเฝ้า แต่ผู้ใหญ่ของวิทยาลัยทุ่งมหาเมฆกราบทูลว่า คณะโนรากลั้บไปปักหมุดได้แล้วทั้ง ๆ ที่คณะโนรายังอยู่กรุงเทพฯ โนราพร้อมเห็นว่าถูกผู้ใหญ่กีดกันจึงน้อยใจ หลังจากนั้นได้กลับไปสร้างบ้านที่ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา (ปี ๒๕๐๘) ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ นครศรีธรรมราช ให้ไปเป็นครูสอนโนราให้แก่นักเรียนนักศึกษา ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และลาออกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

ผลงานที่ให้ความรู้กับสังคม

- เป็นครูสอนโนราให้กับ นักศึกษาและผู้สนใจ ณ วิทยาลัยเทคนิคทุ่งมหาเมฆ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยเขตกรุงเทพ) กรุงเทพมหานคร
- เป็นครูสอนโนราให้กับ นักเรียน นักศึกษา ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช และฝึกซ้อมการแสดงโนราในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในงานฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี ณ ท้องสนามหลวง งานฉลอง ๑๐๐ ปี ดยถือไท ณ จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น
- ร่วมสัมมนาเกี่ยวกับโนรา ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- ประกอบพิธีโนราโรงครูให้กับประชาชนทั่วไป
- เป็นหมอไสยศาสตร์ ในพิธีโรงครูโนรา ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ สิงหาคม ๒๕๓๘

ข้อควรถือปฏิบัติสำหรับศิลปินโนรา

๑. เคารพรักและบูชาต่อครู-อาจารย์ ผู้ที่ถ่ายทอดวิชาให้
๒. รักเรียนและปฏิบัติตามที่ครูสอน ด้วยความนอบน้อม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
๓. ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบทอด ในวิชาที่รู้มาโดยไม่ปิดบังอำพราง
๔. มุ่งมั่น พยายาม อนุรักษ์ของเก่าและดั้งเดิม ซึ่งเลือกเฟ้นมาอย่างดี

โนราพร้อม จำวัง นับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแสดงโนราเป็นอย่างดีโดยรำได้
ทุกกระบวนท่ารำ สามารถรำได้ฉับ และนุ่มนวล จนมีคนพูดกันติดปากว่า “รำเนียนจนถูกปิดไม่หวย”
สามารถประกอบพิธีกรรมของโนราได้ทุกอย่างตั้งแต่การแก้บน จนกระทั่งผูกผ้าใหญ่ เครื่องดนตรี
ที่ใช้ประกอบการแสดงโนราทุกชิ้น โนราพร้อมก็สามารถประดิษฐ์ขึ้นเอง อีกทั้งยังเล่นได้ทุกชิ้น
และถ่ายทอดให้กับผู้อื่นเสมอ ในด้านเครื่องแต่งกายโนราไม่ว่าจะเป็น เทริด หรือ ส่วนที่เป็นถูกปิด
โนราพร้อมก็ประดิษฐ์ใช้เอง เกี่ยวกับวิธีการทำเทริดโนรา โนราพร้อมยังได้ถ่ายทอดให้กับผู้วิจัย
(สุทัศน์ นาคเสน) เมื่อขณะที่ท่านเป็นครูสอนโนรา อยู่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช

นอกจากนี้โนราพร้อม ยังเป็นริเริ่มนำเอาศิลปะนาฏศิลป์สาขาอื่น ๆ มาเล่นประยุกต์เข้ากับ
การแสดงโนรา เพื่อความแปลกใหม่ เช่น ดิเก หนังตะลุง ละครเพลง นำเอาภาษาไทยกลางมาใช้
ในการแสดงโนรา นำเอาอุปกรณ์ประกอบฉากเข้ามาตกแต่งโรงโนราแบบอย่างละคร เช่น ม่าน
ระบาย หลับ เนื่องจากมีอุปกรณ์มาก จึงมีคำเรียกโนราพร้อมอีกว่า “โนราพร้อมเจ็ดหาบ” ตลอด
ถึงปรับปรุงให้มีการรำหูกขึ้น (แต่เดิมโนราจะมีแต่รำเดี่ยวเป็นพื้น) และคงมีโนราพร้อม จำวัง
คณะเดียวในสมัยนั้น ที่ไม่มีหมอกบโรงประจำคณะ เพราะโนราพร้อมได้ศึกษาคาถาอาคมต่าง ๆ ที่
ใช้ในการแสดงโนราอย่างครบถ้วน และเป็นผู้ทำพิธีต่าง ๆ เองทั้งสิ้น

ปัจจุบัน โนราพร้อม จำวัง พักอาศัยอยู่กับบุตรสาวคนโต ณ บ้านเลขที่ ๑๑๖/๓๘๔ หมู่
บ้านร่มเกล้า ๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางรักพัฒนา ถนนตลิ่งชัน-บางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติชีวิตและผลงานของโนราเดือน ตะอองแก้ว*

“เมื่อครั้งที่ผมไปรำโนราถวายในหลวงองค์ปัจจุบันที่สวนอัมพร สมัยนั้นเวทีที่ใช้รำเป็นเวทีหมุนได้ เสร็จการรำแล้ว ก็ได้รับรางวัลจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีด้วย” เป็นคำกล่าวถึงความภาคภูมิใจของโนราเดือน ซึ่งเป็นโนราที่เคยมีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราชคนหนึ่ง เมื่อ ๔๐ ปีก่อน ได้ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยฟัง

* สัมภาษณ์ เดือน ตะอองแก้ว, นายโรงโนรา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๓๘.

ประวัติส่วนตัว

โนราเดือน โตกหมาก หรือโนราเดือน ละอองแก้ว เกิดเมื่อวันเสาร์ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ตรงกับเดือนยี่ ปีระกา ที่บ้านโตกหมาก ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอายุ ๗๖ ปี (๒๐๔๐) บิดาชื่อ นายขาว ละอองแก้ว มารดาชื่อ นางกิมดี ละอองแก้ว มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๗ คน เป็นชาย ๒ คน และหญิง ๕ คน คือ

๑. นายเดือน	ละอองแก้ว
๒. นายผ่อง	ละอองแก้ว
๓. นางกิมช่วย	ละอองแก้ว
๔. นางกิมชวน	ละอองแก้ว
๕. นางคืบ	ละอองแก้ว
๖. นางจ่าง	ละอองแก้ว
๗. นางสาว่าง	ละอองแก้ว

ประวัติการศึกษา

โนราเดือน ได้เข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๒ แล้วลาออกจากโรงเรียนฝึกหัดโนรา และเมื่ออายุ ๑๕ ปี ได้อุปสมบท หลังทำพิธีผูกผ้าครอบเทริดแล้ว ที่วัดป่าระกำ เป็นเวลา ๘ วัน

ประวัติชีวิตครอบครัว

โนราเดือน มีภรรยาด้วยกันหลายคน แต่ที่มีบุตรด้วยกันนั้น มี ๒ คน คือ

๑. นางกิมพ่วน ละอองแก้ว (หนูเชียร) เป็นชาวบ้านเกาะเคือง อำเภอเชียรใหญ่ มีบุตร ๒ คน คือ นางวิภาส และนายไสว
๒. นางแจน ละอองแก้ว (เทพสุวรรณ) ชาวอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบุตร ๑ คน คือ นายถวิล ละอองแก้ว

ประวัติชีวิตด้านการแสดงโนรา

ชื่อโนราเดือน ละอองแก้ว อาจจะมีผู้ที่รู้จักน้อยหรือแทบจะไม่มีใครรู้จักเลย แต่หากเป็นชื่อโนราเดือน โตกหมาก ประชาชนทั่วไปและบรรดาศิลาปินโนรา หนึ่งตระกูล ย่อมเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี ทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนในกรุงเทพมหานคร โนราเดือน ละอองแก้ว เป็นนายโรงโนราที่มีชื่อเสียงและมีความรู้ ความสามารถ

เฉพาะในกระบวนการแล้ว ยากที่จะหาโนราในรุ่นเดียวกับเปรียบเทียบได้ จะเห็นได้ว่า “ในการรำนาคช้า นาคเร็ว แล้วรำได้สวยงามเช่นเดียวกับตัวนางในหนังตะลุงเลยทีเดียว”

โนราเลื่อน ตะอองแก้ว เริ่มฝึกหัดโนราเมื่ออายุ ๑๕ ปี หลังจากที่ไล่ลาออกจากโรงเรียนแล้ว และมาช่วยบิดามารดาทำงานบ้าน ทุกวันเมื่อป้าวัวออกไปเลี้ยงในยามว่างเพื่อนฝูงที่มาเลี้ยงวัวด้วยกัน ต่างก็จะจับกลอนเล่นกัน แต่ตนเองจับกลอนไม่ได้ จึงอยากจับกลอนได้บ้าง จึงได้ไปขอให้ตาข่าฝึกหัดโนราให้ ซึ่งตาข่าก็เป็นคนบ้านเดียวกัน คือบ้านโคกหมาก หมู่ที่ ๓ ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง ตาข่าผู้นี้มีอาชีพเป็นลูกจู้ (นักดนตรี) โนรา มีหน้าที่เป็นมือทับ (คนตีทับ) ให้กับโนราแคะซึ่งเป็นศิษย์ของโนราทองใส บ้านป่าระกำบน ในช่วงแรก ๆ ที่ฝึกหัดก็เพื่อความสนุก แต่เมื่อฝึกหัดนาน ๆ เข้า โนราเลื่อนก็เกิดความรักเลยฝึกหัดอย่างจริงจัง ใช้เวลาฝึกอยู่กับตาข่าเป็นเวลา ๑ ปี ขณะนั้นก็ได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์และรำโนราอยู่กับโนราแคะ ได้เคยประชันกับโนราเสือ บ้านทุ่งไผ่ อำเภอทุ่งสง ที่วัดสวนหลวง

เมื่ออายุ ๑๖ ปี บิดามารดาได้จัดสร้างเครื่องโนราแคะเทริดให้ โดยไปซื้อเทริดโนรา ที่บ้านท่าแพ ตำบลปากพนัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โนราคะ ๑๕ บาท ตนจึงได้แยกตัวจากคณะโนราแคะ ตั้งคณะขึ้นใหม่เป็นหัวหน้าออกรับงานแสดงในที่ต่าง ๆ และเมื่ออายุ ๑๘ ปี จึงได้ทำพิธีผูกผ้าครอบเทริด โดยมีโนราแคะเป็นผู้ทำพิธีให้ที่บ้านโคกหมาก และได้อุปสมบทเป็นเวลา ๘ วัน จึงลาสิกขาบท จากการที่ได้เป็นนายโรงนำคณะแสดงโนราในที่ต่าง ๆ นับว่าได้รับชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของผู้ชมมากนับเป็นเวลา ๑๕-๒๐ ปี ได้เคยประชันกับโนราที่มีชื่อเสียงทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชเอง เช่น โนราวัน (เผ่า) โนราขุนศรี อำเภอท่าศาลา โนราช่วง ควนเงิน ที่วัดท่าพญา อำเภอปากพนัง โนราปูน เจริญ โนราเทพ สองกุก ได้ประชันกัน ๒ ครั้ง ที่วัดพัทธเสมา อำเภอเชียรใหญ่ โนราขันแก้ว อำเภอถานสงกา โนราเพิ่มโพ จันดี โนราศักดิ์ บ้านบางดี (ท่าหมาก) อำเภอสิชล โนราทอง บ้านป่าพุง โนราพร้อมอำเภอชะอวด โนราแคะด้วงหลุง บ้านตลุงทอง อำเภอรัตนบุรี โนราคล้ายแคล้ว อำเภอหัวไทร โนราคลังโอดอก อำเภอปากพนังที่วัดโท อำเภอท่าศาลา โนราเลื่อน แก้วถาวร ที่วัดท่าช้าง โนราผู้ใหญ่เข็มจันดี โนราหนูพลับ อำเภอเชียรใหญ่ โนราบานเย็น โนราเปลื้อง บ้านนอกท่า โนราฤกษ์ บ้านท่าพญา อำเภอปากพนัง โนราด้วง บ้านหน้าเขาชุมทอง อำเภอรัตนบุรี โนราช่วงบ้านตรง อำเภอปากพนัง โนราเกลือถนถัน ควนชะลิก อำเภอหัวไทร โนรานอบน้อย บ้านปากเชียร ที่วัดโพธิ์เคือง

โนราศรีเวียง โนราศิมย์ท่านยอด วัดใหม่ท่าสาย โนราทองกลิ้ง โนรารอดอกกลี โนราวัน (น้อย) ย่าเภอปากพ้ง ที่วัดเกาะจาก ในการประชันกับโนราวัน (น้อย) นี้ เป็นการชิงรางวัล มงกฎเพชร ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่โนราอารี เสียงทอง (ละอองแก้ว) ซึ่งเป็นหลาน นอกจากนี้ยังได้ ประชันกันในแต่ละจังหวัด เช่น โนราหมึก จังหวัดศรีสะเกษ โดยเฉพาะโนราหมึกนับเป็นคู่ประชันที่ได้ ประชันกันมากที่สุดตลอดการตั้งโรง โดยเฉพาะโนราหมึกนับเป็นคู่ประชันที่ได้ประชันกันมากที่สุด ตลอดการตั้งโรง โนราเพ็ญ จังหวัดศรีสะเกษ โนราเดิมจังหวัดศรีสะเกษ ประชันกันที่ความชะลิก ในครั้ง นั้นมีโนราเพชร เข้ามาร่วมอยู่ในขณะของโนราเดือนด้วย โนรายกควบขุ่น โนราพันพัน จังหวัด พัทลุง โนราชู ย่าเภอเกาะสมุย โนราฉอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โนราใจคลองแควน โนราถ่อง สงขลา นอกจากคณะโนราต่างที่กล่าวมาแล้ว ยังเคยประชันกันมะโย่ง หนังโชน และหนังตะลุง อีกหลายคณะ

เมื่ออายุประมาณ ๓๐ กว่าปี โนราเดือนได้หยุดรำโนราและได้ฝึกหัดศิษย์ มีทั้งหญิงและ ชายไว้ประมาณ ๓๐ คนซึ่งบางคนก็สามารถที่จะตั้งคณะได้ บางคนที่ไม่ได้ตั้งคณะก็จะรำอยู่กับ คณะต่าง ๆ และยึดอาชีพนี้เรื่อยมา ซึ่งโนราที่เป็นศิษย์ของโนราเดือนได้แก่ โนราหับ บ้านหัวตุ๊ด โนราแคว้ว บ้านป่าระกา โนราบุค โนราสรวง โนราศรีภิรมย์ (โรย) โนราสาคร โนราสมุด โนราพัน โนราชูชีพ โนราเตียน โนราจัด โนราหิ้น โนราพวน โนราท่อม โนราแอบ คลองแควน โนราจ่าง (น้องสาว) โนราดับ (น้องสาว) โนราวิลาส (บุตรสาว) โนราหนูวาด จังหวัดชุมพร โนราอารี เสียงทอง (หลาน) โนราหนูเขียน โนราหนูผัน โนราผล โนราเต็มหัวระยะยา โนราสำราญเงาพระ ย่าเภอสิขล โนราชะฮ้อน จากที่กล่าวมาลูกศิษย์บางคนก็ได้เลิกอาชีพไปแล้ว

โนราเดือนเป็นนายโรงโนราที่มีความสามารถ มีชื่อเสียงโดดเด่นทางด้านกระบวนการรำ ในการรำก็จะนิยมท่าบทยกทับเพลงโชน ซึ่งบทคำพดลที่นิยมใช้มากที่สุด คือ บทคำพดลชมภู เขาลักษณะลีลาของโนราเดือนจะเน้นส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการรำ เช่น การใช้สปีงมือ สปีงตัว สปีงสะเอว สปีงข้อเท้า สปีงเข่า เป็นต้น ถึงแม้ว่าโนราเดือนจะหยุดรำโนราแล้วก็ตามแต่ ด้วยโนราเดือนเป็นโนราที่สมบูรณ์ คือ ได้ผ่านพิธีกรรมการผูกผ้าใหญ่ตามแบบโบราณทุกประการ ดังนั้น จึงมีผู้ติดต่อให้เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเข้าโรงครูในโอกาสต่าง ๆ เช่น การแก้หุเมย เหยียบเสน และผูกผ้าครอบเทริด ให้กับโนรารุ่นหลัง ๆ อยู่เนือง ๆ

พ.ศ. ๒๕๑๖ ในสมัยนั้นคล้าย จิตรพิทักษ์ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรม ราช โนราเดือนได้รับการคัดเลือกจากทางจังหวัดให้เป็นผู้นำคณะจำนวน ๘ คน ไปรำโนรา ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี ณ เวทีสวนอัมพร หลังจากเสร็จ สิ้นการรำถวายแล้วโนราเดือนก็ได้เข้ารับของพระราชทานจากสมเด็จพระบรมราชินี ซึ่งสร้างความ ประทับใจแก่โนราเดือนตลอดมา ในวันเดินทางกลับโนราเดือนก็ได้รู้จักกับภรรยาของผู้บัญชาการ เรือรบจากถางนครศรีธรรมราชในรถไฟ ภรรยาผู้บัญชาการเรือรบก็ได้ติดต่อให้โนราเดือนเป็น

ครูฝึกหัดโนราให้กับกลุ่มผู้สนใจ ณ บ้านพักผู้บัญชาการเรือนจำในวันเสาร์และวันอาทิตย์ โนราเดือนเป็นครูโนราอยู่ที่บ้านผู้บัญชาการเรือนจำเป็นเวลา ๒ ปี จนถึงสมัยนายทศโยค ทานีวิทช์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงได้หยุดสอน ขณะที่สอนโนราในบ้านผู้บัญชาการเรือนจำนั้น ในตอนเย็นของวันธรรมดาก็จะสอนโนราให้กับนักเรียนที่พุทธสมาคม ตรงข้ามตลาดท่าม้า (บ้านหมอเพ็ชร กำลึงเกือ) เป็นจำนวนประมาณ ๒๐๐ คน และเมื่อมีการประชุมพุทธสมาคมที่สวนอัมพร กรุงเทพมหานคร หมอเพ็ชรก็จะให้โนราเดือนไปรำในงานดังกล่าวอีกหลายครั้ง ในกรุงเทพมหานคร โนราเดือนยังเคยรำโนราตามวัดต่าง ๆ เช่น วัดกิ้วัว วัดกระโสมทอง วัดมหาธาตุ และวัดชะลอ เป็นต้น

เมื่อปี ๒๕๓๗ โนราเดือนได้รับการติดต่อจากลูกศิษย์ในกรุงเทพมหานครให้ไปช่วยทำพิธีเรียกน้ำมันเข้าตัว อันเป็นพิธีกรรมทางค่านเมตตามหานิยม ให้กับผู้ที่มีความสนใจในนามของ “หมคสมนึก จอมขมังเวทย์ ครูหมอมโนราห์จากปักษ์ใต้สุดยอดแห่งเสน่ห์-เมตตามหานิยม โดยการทำพิธีเรียกน้ำมันเข้าตัว”

ปัจจุบันโนราเดือน ได้พักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๒๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าจีน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติชีวิตและผลงานของโนราชก ชูบัว ศิลปินแห่งชาติ*

ประวัติส่วนตัว

โนราชก ชูบัว เกิดเมื่อพ.ศ. ๒๔๖๕ ที่บ้านทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปัจจุบันอายุ ๗๕ ปี (๒๕๔๐) บิดาชื่อนายเลิศ ชูบัว มารดาชื่อนางเอี่ยม ชูบัว โนราชกเป็นหลานตาของโนราถั่วเขียว ซึ่งเป็นโนราที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของจังหวัดพัทลุง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*สัมภาษณ์ ยก ชูบัว, ศิลปินแห่งชาติ, ๖ มกราคม ๒๕๔๐.

ประวัติการศึกษา

โนรายก ชูบัว ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลวัดทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ ๑ จนจบชั้นประถมปีที่ ๖ และเมื่ออายุได้ ๒๑ ปี ก็ได้อุปสมบทมีฉายาว่า “ธมทินโน” เป็นเวลา ๑ พรรษา และสอบได้นักธรรมตรีจากสนามสอบวัดสุวรรณวิชัย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ประวัติชีวิตครอบครัว

โนรายก ชูบัวได้สมรสเมื่ออายุ ๒๓ ปี กับนางสาวกดำ พงษ์ชนะ เป็นชาวบ้านโคกคราม ตำบลบ้านใหม่ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ซึ่งได้อยู่กันจนปัจจุบัน แต่ไม่มีบุตรด้วยกัน จึงได้ขออนุญาตธรรมมาเถียง ๑ คน คือ นางทิพย์สาตี ชูบัว

ประวัติด้านการแสดงโนรา

โนรายก ชูบัว เป็นโนราผู้หนึ่งที่เกิดในตระกูลของโนรา ด้วยว่ามีคุณตา คือ โนราถั่วเขียว บ้านควนถบ ซึ่งเคยเป็นโนราที่มีชื่อเสียง และเป็นครูโนราคณะหนึ่งของโนราพุ่มทewa (ขุนอุปถัมภ์ นรากร)

โนรายก เริ่มฝึกหัดโนรา เมื่ออายุ ๘ ขวบกับโนราเถื่อน พงษ์ชนะ (ซึ่งเป็นญาติผู้ใหญ่ฝ่ายภรรยา) ต่อจากนั้นก็ได้ติดตามโนราเถื่อน ไปฝึกหัดโนราในด้านรำท่าบทยกับโนราวัน (เหล่า) ตูขเกษม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเวลา ๖ เดือน ก็สามารถรำเลียนแบบครูได้ หลังจากนั้นก็ได้มารำโนราประจำอยู่ในคณะของโนราเถื่อนเรื่อยมา จนเมื่ออายุได้ ๑๖ ปี จึงได้แยกตัวตั้งคณะขึ้นเอง โดยมีนายแบบ ชูบัว ซึ่งมีศักดิ์เป็นลุงและเป็นมือทับโนราเป็นผู้ควบคุมคณะโนราและให้การสนับสนุน โดยนายแบบ จะเป็นธุระในเรื่องต่าง ๆ ให้ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องแต่งตัว เป็นต้น การแสดงโนราของโนรายก จะรู้จักกันในนาม “โนรายก เถน้อย (ทะเลน้อย)”

ด้วยความสามารถของโนรายกในการแสดงโนราทั้งกระบวนรำ การร้องกลอน และตลก ทำให้มีผู้เรียกหาให้ไปแสดงในงานต่าง ๆ อยู่เสมอมิได้ขาด จึงได้ประชันกับโนราดี ๆ ที่มีชื่อเสียงเกือบทุกคณะในภาคใต้ เช่น โนราเดิม โนราเพ็ญ โนราแป้น เครื่องงาม แห่งจังหวัดตรัง โนราแปลก โนราหินพัน โนราหึ่ง โนราหนูเวียง แห่งจังหวัดพัทลุง โนราเปลื้อง โนราถ้ำ โนราโกนท่าหิน แห่งจังหวัดสงขลา โนราปูน เศรษฐิษฐ์ โนราช่วง มณีเขวด โนราเทพ คงเขียว (สองฤกษ์) โนราศรีเวียง แห่งจังหวัดนครศรีธรรมราช โนราถลวย ประดิษฐ์ศิลป์ แห่งจังหวัดกระบี่ โนราแปลก จังหวัดปัตตานี นอกจากการประชันกับโนราแล้ว ยังเคยประชันกับมะโย่งอีกด้วย

การแสดงโนราครั้งสำคัญ

รำที่มหาวิทยาลัยปีนัง ประเทศมาเลเซีย รำต้อนรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕ ประเทศที่ กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ รำถวายสมเด็จพระราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่เกาะอาดัง จังหวัดสตูล ในการรำครั้งนี้ได้รับพระราชทานเข็มที่ระลึก รำในงานประชุมต้อนรับอธิการบดี มหาวิทยาลัยทั่วโลก ณ โรงแรมเอเชียพญา จังหวัดชลบุรี รำออกราชการเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ โดยหม่อมราชวงศ์ศักดิ์กฤทธิ์ ปราโมช ดำเนินรายการจัดขึ้นเป็นพิเศษได้รับเชิญจากกรมศิลปากรให้ไปรำโนรา ณ โรงละครแห่งชาติพร้อมกับขุนอุปถัมภ์นรากร เมื่อปี ๒๕๑๔ ในครั้งนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ได้ประทานเทริดให้ ๑ ยอด ได้รับเชิญจากสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา พร้อมด้วยโนราอีก ๗ คณะ ไปรำในงาน “มหกรรมโนรา” ที่โรงละครแห่งชาติ รำเผยแพร่ ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (ผ่านฟ้า) ๒ ครั้ง รำเผยแพร่ ณ สังคีตศาลา กรุงเทพมหานคร รำเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ ประมาณ ๖ ครั้ง รำถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เมื่อ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๑ รำในงานกาญจนภิเษก ณ ห้องสนามหลวง และที่ถนนราชดำเนินนอก เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕

รางวัลและเกียรติยศที่เคยได้รับ

๑. ได้รับการยกย่องจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นศิลปินพื้นบ้านดีเด่น ประจำปี ๒๕๒๔.
๒. ได้รับโล่เกียรติยศ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในฐานะเป็นผู้อุทิศตน ปาเพัญประโยชน์อย่างยิ่งต่อมหาวิทยาลัย ที่ได้ริเริ่มวางพื้นฐาน และฝึกสอนโนราให้แก่ข้าราชการ นักศึกษา มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน (๒๕๓๐)
๓. ได้รับเกียรติบัตรจากกรมศิลปากร ในฐานะเป็นผู้ให้ความร่วมมือ สนับสนุนให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างดียิ่ง ยังผลให้ราชการกรมศิลปากรสำเร็จ สมความมุ่งหมายในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔.
๔. ได้รับยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา) ปี พ.ศ. ๒๕๓๐.

ผลงานด้านการบริการสังคม

- ได้รับเชิญให้เป็นครูสอนโนราแก่นักเรียน-นักศึกษา และผู้สนใจ ในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ได้แก่ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โรงเรียนธัญเจริญ โรงเรียนเกษตรราชนิธิ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และปัจจุบันเป็นครูสอนโนราให้แก่ักเรียน - นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช

- เป็นวิทยากรในการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่อง “การละเล่นพื้นบ้าน ๕ จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี”

- เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมมนาโนรา ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

- เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักนิสิต ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

- ร่วมสัมมนาเรื่องแนวทางการผลิตบัณฑิตด้านการแสดงพื้นบ้าน: กรณีโนรา ณ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๘-๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

- เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโนรา แก่นักนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๓๑

ปัจจุบัน ในรายก ชูบัว พักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๔๐/๑ ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ยังคงรับงานการแสดงโนราบ้าง โดยเฉพาะที่เป็นการประกอบพิธีโนราโรงครูโนรา แก่บน เป็นคั่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติชีวิตและผลงานของโนราครั้น สงวนทอง*

ประวัติส่วนตัว

โนราครั้น สงวนทอง เกิดวันพฤหัสบดี เดือน ๘ ปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๗๑ ปัจจุบันอายุ ๖๘ ปี (๒๕๓๘) บิดาชื่อนายแก้ว สงวนทอง มารดาชื่อนางเพ็ง สงวนทอง มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๘ คน คือ ๑. นายคดอง สงวนทอง ๒. นายครั้น สงวนทอง ๓. นางพริ้ม จันทิปะ ๔. นางทึ่ง สงวนทอง ๕. นายเขียน คีรีเพชร ๖. นายปอง สงวนทอง ๗. นายกั้น สงวนทอง ๘. นายทอง สงวนทอง

* สัมภาษณ์ ครั้น สงวนทอง, นายโรงโนรา, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๘.

ประวัติการศึกษา

โนราครั้น สวงวทอง เข้ารับการศึกษาเมื่ออายุได้ ๑๒ ขวบ ที่โรงเรียนวัดท้ายสำเภา ตำบลท้ายสำเภา อำเภอเมือง (ปัจจุบัน คือ กิ่งอำเภอพระพรหม) จังหวัดนครศรีธรรมราช จนจบชั้นประถมปีที่ ๓ และได้อุปสมบทที่วัดพระพรหม ตำบลนาพู โดยมีท่านอาจารย์คลัง เจ้าอาวาสวัดถลุงทองเป็นพระอุปัชฌาย์

ประวัติชีวิตครอบครัว

โนราครั้น สวงวทอง มีภรรยาด้วยกัน ๒ คน คือ ภรรยาคนแรกชื่อนางเจือ วรินทร์เวช โดยได้สมรส เมื่ออายุ ๑๘ ปี มีบุตรด้วยกัน ๓ คน ต่อมาได้หย่าร้างกัน และได้สมรสกับภรรยาคนที่ ๒ ซึ่งอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน เมื่ออายุ ๓๕ ปี คือ นางเนิ่น สวงวทอง แต่ไม่มีบุตรด้วยกัน

ประวัติชีวิตด้านการแสดงโนรา

โนราครั้น สวงวทอง เริ่มฝึกหัดโนราเมื่ออายุ ๑ ขวบ โดยได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของโนราหมึก จังหวัดศรีนครินทร์ ในขณะที่โนราหมึกมีภรรยาอยู่ที่บ้านคอนครอ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเวลา ๓ ปี และต่อมาเมื่อโนราหมึกย้ายจากบ้านคอนครอ มาอยู่ที่บ้านท้ายสำเภา โนราครั้น สวงวทองก็ได้ติดตามมาอยู่ที่บ้านท้ายสำเภาด้วย ตลอดระยะเวลาที่ฝึกหัดโนราอยู่กับโนราหมึก ก็ได้ติดตามโนราหมึกไปแสดงโนราในที่ต่าง ๆ และต่อมาก็ได้เข้ารับการประกอบพิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ โดยมีโนราช่วง มณีเสวต (ควนเงิน) เป็นผู้ทำพิธีให้

หลังจากออกจากโรงเรียน เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี โนราครั้นได้รวบรวมสมัครพรรคพวกตั้งเป็นคณะโนราออกรับงานแสดง และได้เคยประชันกับโนราที่มีชื่อเสียงคณะต่าง ๆ เช่น โนราเดิม จังหวัดศรีนครินทร์ ๒ ครั้ง ที่วัดสวนหลวง และที่วัดป่าระกำ โนราขันแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โนราวัน (น้อย) บ้านบางเข็ม อำเภอปากพนัง ที่วัดหญ้า โนราคั่นกอง บ้านไผ่ใหญ่ ที่วัดพระพรหม เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติชีวิตและผลงานของโนราภรณ์ พานูรัตน์

ประวัติส่วนตัว

โนราภรณ์ พานูรัตน์ เกิดวันอาทิตย์ที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ตรงกับปีจอ เดือน ๘ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ที่บ้านชะรัด บ้านเลขที่ ๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลชะรัด (ปัจจุบัน คือ ตำบลสมหวัง) อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ปัจจุบันอายุ ๖๓ ปี (๒๕๔๐) บิดาชื่อ นายรุ่ง พานูรัตน์ มารดาชื่อ นางแดง พานูรัตน์ โนราภรณ์ พานูรัตน์มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน คือ

๑. นายปลื้ม	พานูรัตน์ (ข้าราชการปานาญ)
๒. นายเกลือม	พานูรัตน์ (เทียบชีวิต)
๓. นายกลิ่น	พานูรัตน์ (นายโรงโนรา)
๔. นายเสริม	พานูรัตน์ (นายช่างเย็บ ช่างเย็บสิ่งห่มจีวร จ. สิ่งห่มจีวร)
๕. นายสามารถ	พานูรัตน์ (นายไปรษณีย์ จังหวัดพิษณุโลก)

ประวัติการศึกษา

โนรากลิ่น พานูรัตน์ ได้เข้ารับการศึกษาระดับประถม เมื่ออายุ ๘ ขวบ ที่โรงเรียนวัดหวัง ตำบลชะริศ (ต. สมหวังในปัจจุบัน) ช่างเย็บเครื่องนุ่งห่ม จังหวัดพัทลุง จนจบชั้นประถมปีที่ ๔ เมื่ออายุ ๒๒ ปี ก็ได้เข้ารับการประกอบพิธีผูกผ้าใหญ่ และอุปสมบทเป็นเวลา ๑ พรรษา ที่วัดสมหวัง หรือวัดหวัง ตำบลสมหวัง ช่างเย็บเครื่องนุ่งห่ม จังหวัดพัทลุง โดยมีท่านพระครูมุขิตานูรักษ์ เจ้าอาวาสวัดท่าแค เป็นพระอุปัชฌาย์ ขณะอุปสมบทก็ได้ศึกษารธรรมะจนสอบได้ นักรธรรมตรี จากนั้นลาสิกขาบตามาประกอบอาชีพโนราเรื่อยมา

ประวัติชีวิตครอบครัว

โนรากลิ่น พานูรัตน์ มีภรรยาด้วยกัน ๒ คน คือ ได้สมรสครั้งแรกเมื่ออายุ ๒๓ ปี กับ นางสาวพัน สุขสวัสดิ์ ซึ่งมีอาชีพเป็นโนราด้วยกัน มีบุตรด้วยกัน ๕ คน ชาย ๓ คน หญิง ๒ คน คือ

๑. นายภิญโญ	พานูรัตน์	รับราชการที่เทศบาลเมืองพัทลุง
๒. นายกำพล	พานูรัตน์	ทำงานบริษัทเอกชน (บริษัท ไทยชูการ์ จำกัด)
๓. นายภักดิ์	พานูรัตน์	ทำงานบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร
๔. นางถิศา	เกตูแสง	ทำงานบริษัทเอกชน (บริษัทหาดทิพย์)
๕. นางสาวกรรณิการ์	พานูรัตน์	ครูโรงเรียนเอกชน (โรงเรียนถนนอมพิทยา กรุงเทพมหานคร)

ต่อมาก็ได้หย่าร้างกันกับนางพัน และได้สมรสใหม่กับนาง พุ่มเงิน มีบุตรด้วยกัน

๒ คน คือ

๑. นางสาวราตรี	พานูรัตน์	กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก
๒. นางสาวเพ็ญแข	พานูรัตน์	กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนสตรีพัทลุง

ประวัติชีวิตด้านการแสดงโนรา

โนราภรณ์ พานูรัตน์ เป็นนายโรงโนราอาวุโสของจังหวัดพัทลุงคนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โนราภรณ์ เป็นผู้ที่เกิดในตระกูลโนราโดยแท้ เพราะบิดาของโนราภรณ์ คือโนรารุ่ง พานูรัตน์ หรือที่มักเรียกกันในวงการโนราว่า “โนรารุ่งหวัง” ซึ่งเป็นโนราที่มีชื่อเสียงมากในอดีต โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์แล้วก็นับว่ายากที่จะหาโนราใดมาเปรียบ โนรารุ่ง บิดาของโนราภรณ์เป็นโนรารุ่นเดียวกับขุนอุปถัมภ์นรากร

โนราภรณ์ พานูรัตน์ ได้เริ่มฝึกหัดโนราเมื่ออายุ ๑๐ ขวบ กับบิดา ซึ่งขณะนั้นกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมปีที่ ๓ ใ้เวลาฝึกหัดโนราประมาณ ๑ ปี ก็เริ่มออกรำโนราร่วมกับคณะของบิดา โดยโนราภรณ์จะรำรวมอยู่กับที่ ๆ นื่อง ๆ ทั้ง ๕ คน ซึ่งงานแรกที่ได้ออกรำโนรา คือ งานฝังลูกนิมิตที่วัดอภัยขาราม จังหวัดพัทลุง และหลังจากนั้นก็ได้อำโนราเรื่อยมาด้วยความรักและตั้งใจ จนเมื่ออายุ ๒๒ ปี ก็ได้เข้ารับการประกอบพิธีผูกผ้าใหญ่ โดยมีบิดาเป็นโนราใหญ่ (อุปัชฌาย์) และมีโนรารุ่นพี่ ๆ เป็นโนราผู้ช่วย (คู่สวด) คือ โนราชื่น โลกสะบ้า โนราพิน ต่อมาแต่งงาน (บิดามโนราให้สาวน้อย คาวรุ่ง) และโนราแปลก ชนะบาท (ท่าแค)

ต่อมาเมื่ออายุ ๒๓ ปี หลังจากลาสิกขาบท ก็ได้ขอตั้งคณะโนราชื่น รับช่วงคิดต่อจากบิดา ซึ่งมีอายุมากแล้ว ในนามคณะ “โนราภรณ์ รุ่งอรุณ” ออกรับงานการแสดงในงานต่าง ๆ โดยมีบิดาเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยทั้งปวง และเมื่อบิดาเสียชีวิตโนราภรณ์ก็ยังยึดอาชีพโนราเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะนั้นก็ได้ฝึกหัดศิษย์และลูก ๆ ทุกคน ศิษย์ของโนราภรณ์ที่แยกตัวออกไปตั้งคณะเอง เช่น โนราน้อม คงเกลี้ยง โนราหนูอาบ คงเกลี้ยง (เงินช่วย) ซึ่งปัจจุบันทั้งสองเป็นครูสอนโนราที่วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง นอกจากนี้ก็ยังคงมีคนอื่น ๆ อีก แต่มิได้ตั้งเป็นคณะของตน เช่น โนราหนูพร้อม โนราหนูเพียร เป็นต้น

ในด้านการประชันโรงโนรา โนราภรณ์เคยประชันโนราคณะต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงและโรงด้วยกัน เช่น โนราลอย เบญจศิลป์ จังหวัดสงขลา โนราพินหัน (เขาเจ็ยก) โนราแปลก ชนะบาท (ท่าแค) จังหวัดพัทลุง โนราเทพ คงเขียว (สองฤกษ์) โนราแปลก สองหิ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช โนราฉิมคตอง โนราจิบจับ จังหวัดตรัง โนราภา จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ โนราภรณ์ก็ได้เปลี่ยนชื่อคณะใหม่ว่า “คาวน้อย สมหวัง ประคินฐศิลป์” โดยมีบุตรสาวคือ นางสาวเพ็ญแข เป็นหัวหน้าคณะ และโนราภรณ์เองเป็นผู้ควบคุมดูแล

การแสดงโนราครั้งสำคัญ

๑. ทำพิธีโนราโรงครู ครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ให้กับพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ที่วัดท่าแค จังหวัดพัทลุง โดยรับหน้าที่เป็นโนราผู้ช่วยฝ่ายซ้าย (ผู้สาวค) โดยมีขุนอุปถัมภ์นรากรเป็นโนราใหญ่ และมีโนราแปลก ขนาด เป็นโนราผู้ช่วยฝ่ายขวา

๒. ทำพิธีโนราโรงครู ครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ ที่วัดท่าแค จังหวัดพัทลุง โดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยฝ่ายซ้ายเช่นเดิม โดยในครั้งนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ได้หาอาจารย์จากกรมศิลปากรมาเข้ารับการประกอบพิธี คือ อาจารย์สมบัติ แก้วสุจริต โดยผู้ที่มาด้วยกันในพิธีโนราโรงครูที่มาจากกรมศิลปากรในครั้งนั้นประกอบด้วย อาจารย์เสรี หวังในธรรม อาจารย์นพรัตน์ หวังในธรรม*

ผลงานด้านบริการสังคม

ได้รับเชิญจากโรงเรียนชะวัดชูปถัมภ์ อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ให้เป็นครูสอนโนราให้กับนักเรียนเป็นเวลา ๘ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๓๔

ได้รับการติดต่อจากอาจารย์ชาติชาย เทพรัตน์ จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพัทลุงให้เป็นครูสอนโนราให้กับกลุ่มผู้สนใจ และนักเรียนนักศึกษา โดยเปิดเป็นศูนย์นาฏศิลป์ ขึ้นภายในบริเวณบ้านของโนรากลับตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ถึงปัจจุบัน

ปัจจุบัน โนรากลับ พานูรัตน์ พักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลสมหวัง อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง และยังคงรับงานแสดงโนราบ้าง เช่น โนราโรงครู หรือโนราแก้วบน (แก้วมุข) เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ตัมภานันท์ สมบัติ แก้วสุจริต, ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐.

ภาคผนวก ก

ประวัติความเป็นมาของลูกประจำ

ในหนังสือ ๔๔ มีหลวงพ่อดุจดมะ ซึ่งจัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฉลอง
ชนมายุ ๔๔ ปี พระราชอุคมมงคล ยำเกอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงประวัติ
ความเป็นมาของลูกประจำ มีความว่า

ในปีพุทธศักราช ๒๒๕ คณะสงฆ์ในบวรพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย ได้
ประชุมตกลงกันจัดส่งพระอรหันต์เถระเดินทางออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในดินแดนต่าง ๆ
ในการนี้ได้มอบหมายให้พระอรหันต์ ๒ รูป คือ พระโศภเถระและพระอุตตรเถระ เดินทางมาเผย
แผ่พระพุทธศาสนา และนำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธองค์มาประดิษฐานในดินแดน
สุวรรณภูมิ ซึ่งมีเมืองนครปฐมในปัจจุบันเป็นจุดศูนย์กลาง เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ดัง
กล่าวแล้ว พระอรหันต์เถระทั้งสองรูป จึงได้เดินทางออกจากเมืองปาฏลีบุตรในประเทศอินเดีย
โดยนำพระบรมสารีริกธาตุมาด้วย ครั้นเมื่อเดินทางผ่านเมืองสะเทิมในประเทศมอญ พระอรหันต์
เถระทั้งสองรูปได้พบกับพระฤาษี ๓ องค์ ซึ่งพานักป่าเพ็ญเพียรภาวนาอยู่ที่บริเวณภูเขาสุทศันคีรี
ใกล้เมืองสะเทิม คือ พระฤาษีกุปตะ พระฤาษีจุดตะ และพระฤาษีเทวณะ พระฤาษีทั้ง ๓ องค์นี้ เมื่อ
ได้เห็นพระจริยาวัตรและปฏิบัติทาสีนังคฆาม ของพระโศภเถระ และพระอุตตรเถระก็บังเกิดศรัทธา
เลื่อมใส ชักชวนกันไปกราบไหว้นมัสการ และซักถามพระอรหันต์เถระทั้งสองว่า “ท่านเป็นศิษย์
ของสุคิ โกรคือพระศาสดาของท่าน” พระอรหันต์เถระทั้งสองก็ตอบว่า “พระสมณโคดมศาสดา
บุตรอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นอาจารย์ของพวกเรา พระองค์คือพระศาสดาของพวกเรา
ทั้งหลาย” พระฤาษี ๓ องค์ เมื่อได้ยินดังนั้นขอร้องให้พระอรหันต์เถระทั้งสองรูป เล่าเรื่องราว
ประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาให้ฟัง พระอรหันต์เถระทั้งสองก็ได้อธิบายให้ฤาษีทั้ง ๓
องค์ฟังโดยละเอียด พระฤาษีทั้ง ๓ องค์ เมื่อได้ทราบว่าพระรัตนตรัยได้บังเกิดขึ้นในโลกนี้แล้วก็รู้
สึกปีติยินดี แต่มีความเสียดายที่ไม่ได้พบเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ เพราะทรงเข้าปรินิพพานไปนานแล้ว
ถึง ๒๒๕ ปี จึงซักถามพระอรหันต์เถระทั้งสองต่อไปว่าพระรัตนตรัยทั้งสามมีคุณเท่าใด
พระอรหันต์เถระทั้งสองก็อธิบายให้ฟังว่าคุณพระพุทธเจ้ามีจำนวน ๕๖ ดังบทสวดพระพุทธคุณ
(อิติปิโสภควา) คุณพระธรรมเจ้ามีจำนวน ๓๘ ดังบทสวดพระธรรมคุณ (สวากขาโต)
และคุณพระสังฆเจ้ามีจำนวน ๑๔ ดังบทสวดพระสังฆคุณ (สุปฏิปันโน) เมื่อรวมกันแล้ว
คุณพระศรีรัตนตรัย มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๘

* ท่านผู้หญิงเพ็ญศรี วัชรโรทัย และคณะ, “ลูกประจำ ๑๐๘” ๔๔ ปี หลวงพ่อดุจดมะ
(อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ๒๕๓๗), ๓๕๑-๓๕๓, ๔๐๑-๔๐๒.

พระฤๅษีทั้งสามได้ซักถามต่อไปว่าในกัปของเราจะมียังมีพระพุทธรองค์ใหม่เกิดขึ้นอีกหรือไม่ พระอรหันต์เถระทั้งสองได้อธิบายให้ฟังว่า ในขณะนี้เราอยู่ในกัทรกัป ซึ่งจะมีพระพุทธรเจ้าบังเกิดขึ้น ๕ พระองค์ พระสมณโคดมนี้เป็นพระพุทธรเจ้าพระองค์ที่ ๔ ในกัทรกัป ดังนั้นในกัปนี้จึงยังเหลือพระพุทธรเจ้าที่จะมาบังเกิดขึ้นอีกหนึ่งพระองค์ คือ พระศรีอริยเมตไตรย

พระฤๅษีทั้งสาม ขอรำบรนามของพระพุทธรเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ในกัทรกัปนี้ พระอรหันต์เถระทั้งสองจึงแจ้งให้ทราบคั้งประพันธ์คาถาปฐยาวัตรฉันทต่อไปนี้

นกะโร	กะกุสันโธ จะ	โมกาโร	โกนาคะมะโน
พุททาโร	กัสสโป พุทโธ	ธากาโน	ถักยะบุงคะโว
ยะกาโร	สิริอริยะเมตเตโย	ปัญจะพุทธา	นะนามิหัง

เมื่อทั้งสองฝ่ายได้สนทนากันจนเป็นที่พอใจแล้ว พระอรหันต์เถระทั้งสองก็ย้าลาพระฤๅษีทั้งสามออกเดินทางมายังสุวรรณภูมิตามจุดมุ่งหมาย เพื่อเผยแพร่วะพระพุทธรศาสนาต่อไป

ฝ่ายพระฤๅษีทั้งสามได้ปรึกษากันว่า เราควรมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อให้ผู้น้อมระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยอยู่เสมอ ในที่สุดได้ตกลงกันสร้างลูกประคำขึ้นมา เพื่อใช้ในการสวดมนต์ภาวนา โดยกำหนดให้ลูกประคำมีจำนวน ๑๐๘ เม็ด เท่ากับคุณของพระศรีรัตนตรัย ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๑๐๘ คั้งได้ทราบกันอยู่แล้ว และที่ยอมของสายลูกประคำได้ใส่ลูกประคำไว้อีก ๓ เม็ด เพื่อแทนพระศรีรัตนตรัยเจ้าทั้งสาม คือ พระพุทธรเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์เจ้า สำหรับบทสวดภาวนาเกี่ยวกับลูกประคำนั้น พระฤๅษีทั้งสามได้กำหนดเอาพระนามของพระพุทธรเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ในกัทรกัปนี้ คือ นะโม พุท ธา ยะ มาประยุกต์รวมกันเข้ากับคาถา “โอม” คือ “มะอะอุ” ซึ่งเป็นพระคาถาของท้าวมหาพรหมที่บรรดาฤๅษีทั้งหลายนำมาใช้กันอยู่เป็นประจำนั้น มาสวดภาวนาเวทาศักลูกประคำ โดยอนุโลมปฏิโลม คั้งต่อไปนี้ คือ “นะโม พุทธายะ ยะธาพุทโมนะ มะอะอุ อุอะนะ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนุโลม หมายถึง การภาวนาตามลำดับ

ปฏิโลม หมายถึง การภาวนาทวนลำดับ

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ลูกประคำ ๑๐๘ ก็ได้แพร่หลายเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้
 ประคำ ๘ เม็ด คือ โลกุตระ ๘ มีมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ประคำแบบ ๘ เม็ดนี้มา
 เกิดขึ้นทีหลัง มาแยกพวงระหว่าง มหายานและหินยาน พวงมหายานจะให้ประคำ ๘ เม็ด คือ
 มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ บารมีเป็นใหญ่ มรรคก็ดี ผลก็ดี นิพพานก็ดี พวงจุลละยานเป็นนิกายที่
 แยกมาจากมหายานอีกทีหนึ่ง พวกนี้ถือ ประคำ ๗ เม็ด คือ อภิธรรม ๗ พวงจุลละยานนี้ นักบวชมี
 ภรรยาได้ ถือประคำ ๗ เม็ด จิตเป็นใหญ่ สัจจะเป็นใหญ่

ประคำโทน คือ เอาคุณจากประคำ ๑๐๘ เม็ด มารวมกันไว้ในประคำเพียงเม็ดเดียว
 เป็นประคำโทน เหมือนที่สวดอธิปิตโตภควา ถือว่าพวกเราเหมือนมีหัวใจอยู่หนึ่งเดียว ถ้ามั่นคิดตัว
 เอาไว้ เหมือนมีลูกประคำ ๑๐๘ เม็ดอยู่ในเม็ดเดียว

ยันต์เต่าเลื้อน

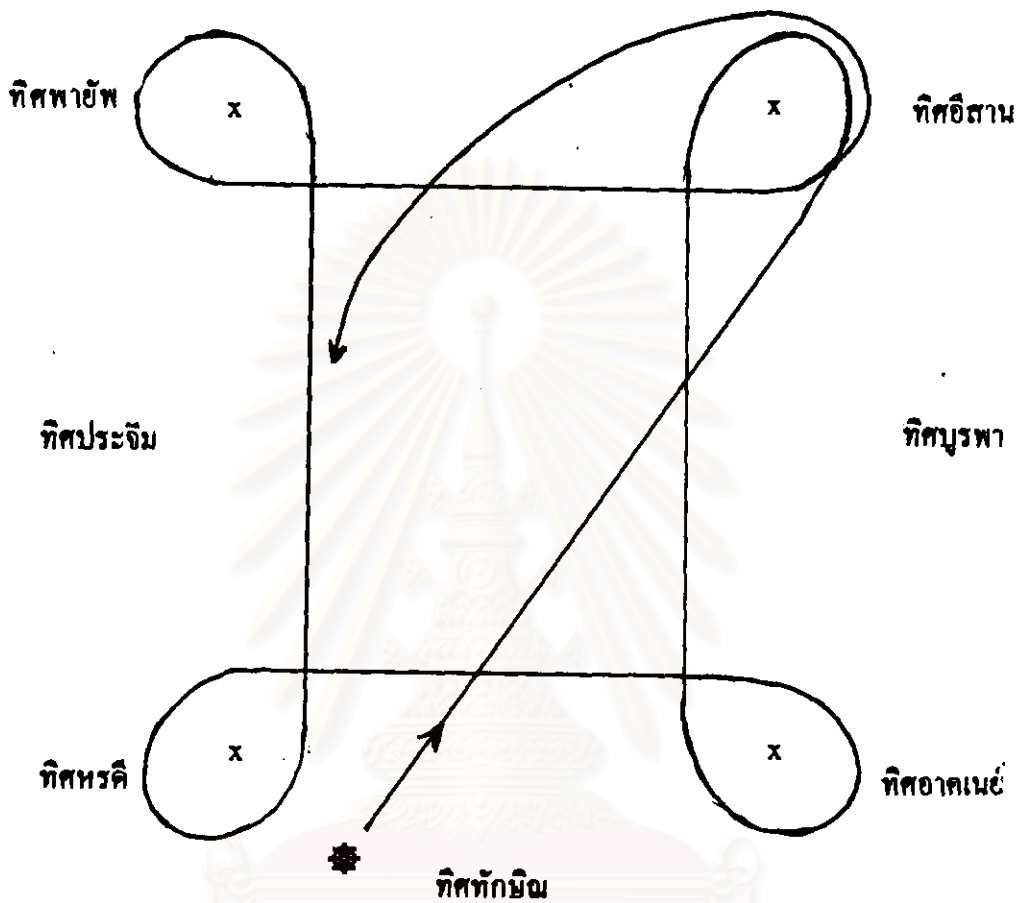
ลักษณะของการวิ่งเวียนเสาแบบยันต์เต่าเลื้อนในการรำคต้องหงส์ของพิธีโนราโรงครูจาก
 การสัณษานโนราพร้อม จำวัง นายโรงโนราซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญท่านหนึ่ง ได้อธิบาย
 ลักษณะของการวิ่งเวียนแบบยันต์เต่าเลื้อน สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

ลักษณะการวิ่งเวียนแบบยันต์เต่าเลื้อนของการรำคต้องหงส์ มีลักษณะการวิ่งเหมือนกับ
 การเขียนยันต์เต่าเลื้อน คือ เริ่มจากทิศหรี (ตะวันตกเฉียงใต้) แล้ววิ่งตรงไปเวียนเสา ทางทิศ
 อีสาน (ตะวันออกเฉียงเหนือ) ในลักษณะวิ่งเวียนซ้าย จากนั้นวิ่งตัดทิศบูรพา (ตะวันออก) ไปเวียน
 เสาในลักษณะเวียนซ้ายทางทิศอาคเนย์ (ตะวันออกเฉียงใต้) จากนั้นวิ่งตัดทิศทักษิณไปเวียนเสาทาง
 ทิศหรีในลักษณะเช่นเดิม แล้ววิ่งตัดทิศประจิม (ตะวันตก) ไปเวียนเสาทางทิศพายัพ (ตะวันตก
 เฉียงเหนือ) แล้วจึงวิ่งตัดทิศอุดร (ทิศเหนือ) ไปเวียนเสาในลักษณะเช่นเดิมทางทิศอีสานอีกครั้ง
 เป็นอันสิ้นสุดการวิ่งแบบยันต์เต่าเลื้อน

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถเขียนเป็นภาพในลักษณะยันต์เต่าเลื้อน ได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศอุดร

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องหมาย

x หมายถึง เสา

☼ หมายถึง จุดเริ่มต้น

การสัมภาษณ์ภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย ใช้การสัมภาษณ์ทางลึกจากวิทยากรที่เป็นศิลปินโนรา อาทิ นายโรงโนรา หมอภโรง (หมอไสยศาสตร์) และผู้ที่เกี่ยวข้องท่านต่าง ๆ การสัมภาษณ์พบว่า มีอุปสรรคพอสมควร ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่ทำการสัมภาษณ์จะประกอบด้วยข้อมูลด้านการรำและความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ เช่น เวทมนตร์คาถา ขั้นตอนการทำภูมไสย เป็นต้น ซึ่งโดยปกติแล้วข้อมูลดังกล่าวมักเป็นที่หวงแหนและปกปิดไว้เป็นความลับ จะไม่เปิดเผยหรือถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นที่มีใจเป็นเชื้อสายในตระกูลเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงเหล่านั้น จึงต้องใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งบางวิธีผู้วิจัยจะต้องประยุกต์ขึ้นใช้เองตามสถานการณ์นั้น ๆ อันจะได้สรุปและยกตัวอย่างถึงวิธีการสืบค้นข้อมูลไว้ดังนี้ คือ

๑. ศึกษาภูมิหลังของวิทยากรก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ กล่าวคือ ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์วิทยากรท่านต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภูมิหลังของวิทยากรท่านนั้น ๆ ให้เข้าใจเสียก่อนเป็นเบื้องต้น อาทิ ลักษณะของอุปนิสัยใจคอ ความรู้ความสามารถ สายตระกูล และอื่น ๆ เป็นต้น โดยทำการศึกษาจากบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้ใกล้ชิด ลูกศิษย์ บุตรหลาน นายโรงโนราที่เคยประชันขันแข่งกัน ตลอดจนผู้ที่ไม่ค่อยชอบพอกับวิทยากรท่านนั้น ๆ

๒. เลือกวันที่เชื่อว่าเป็นวันมงคลทำการสัมภาษณ์วิทยากรเป็นครั้งแรก และทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรม เวทมนต์ คาถา อาคม กล่าวคือ ผู้วิจัยจะเลือกวันที่เชื่อว่าเป็นมงคล มีความหมายในทางที่ดี เช่น วันพฤหัสบดี วันเสาร์ วันอาทิตย์ เป็นต้น ทำการสัมภาษณ์นายโรงโนรา หมอภโรง และบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อว่าวิทยากรจะไม่เกิดความตะขิดตะขวงใจในการที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้วิจัย ด้วยว่านายโรงโนราส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในการเลือกวันที่ถ่ายทอดวิชาความรู้

๓. มีการอธิบายทำความเข้าใจกับวิทยากรให้มีความเข้าใจถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ อันเป็นสมบัติของชาติก่อนที่จะสัมภาษณ์ในเรื่องที่จะกำหนดไว้ ซึ่งวิธีการอธิบายผู้วิจัยจะเน้นถึงความสำคัญที่เป็นจุดเด่นของวิทยากรท่านนั้น ๆ ที่ควรแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อวิทยากรท่านนั้นมีความเข้าใจแล้วจากนั้นจึงเริ่มสัมภาษณ์ในเรื่องที่กำหนดไว้

๔. สร้างความเป็นกันเอง และแสดงความจริงใจในการสัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้การพูดคุย สอบถามถึงทุกข์สุขของวิทยากรและเรื่องทั่ว ๆ ไป อาทิ สภาพความเป็นอยู่ ประสพการณ์ที่ผ่านมา ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น สลับไปกับการสัมภาษณ์ในเรื่องที่กำหนดไว้ ซึ่งบางครั้งอาจจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับวิทยากรด้วย เพื่อว่าวิทยากรจะได้ไม่รู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้ให้แต่ฝ่ายเดียว แต่ทั้งนี้ก็ต้อง ไม่มากเกินไป

๕. ทำความเข้าใจในเรื่องที่จะสัมภาษณ์เป็นเบื้องต้นโดยภาพรวมเสียก่อน อาทิ คำที่ใช้เรียกสื่อความหมายกันในกลุ่มศิลปินโนรา ทั้งนี้เพราะเพื่อจะได้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และพูดคุยตั้งคำถามต่อวิทยากร

๖. แสดงความรู้ความสามารถของผู้วิจัยให้วิทยากรได้เห็น ได้ทราบบ้าง เพื่อวิทยากรจะได้ใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจในการให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้เพราะมีนายโรงโนรา และหมอกบโรงบางท่านยังมีความหวงแหนในวิชาความรู้และจะไม่ถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นที่ตนเองเห็นว่าไม่มีความเหมาะสมพอ

ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ประสบกับตัวเองในการออกเก็บข้อมูลภาคสนาม กล่าวคือ มีอยู่ครั้งหนึ่งผู้วิจัยได้ไปทำการสัมภาษณ์นายโรงโนราท่านหนึ่งจึงเป็นผู้ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์และยึดถือปฏิบัติตามแบบโบราณอย่างเคร่งครัด โดยในครั้งแรกที่ผู้วิจัยไปขอทำการสัมภาษณ์ นายโรงท่านนี้ก็จะไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ว่าจะตั้งคำถามอะไรก็จะได้รับการปฏิเสธเสมอ แต่ต่อมาเมื่อผู้วิจัยทราบว่านายโรงโนราท่านนี้เดินทางไปเป็นหมอกบโรงให้กับโนราคณะหนึ่งมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยและโนราคณะนั้นก็ได้ออกให้ผู้วิจัยรำโนราด้วย โดยในขณะที่รำนายโรงโนราท่านนั้นก็จะนั่งดูอยู่โดยตลอด และหลังจากจบการรำในครั้งนั้นแล้วก็ปรากฏว่าได้ผลเกินคาด กล่าวคือนายโรงโนราท่านนั้นก็ได้นัดให้ผู้วิจัยไปหาที่บ้านและเขียนข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ไว้ให้ ตลอดจนอนุญาตให้สัมภาษณ์ถึงเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

๗. มีการสนมุดิและยกประเด็นข้อมูลที่เป็นปมเด่น ปมด้อย ของวิทยากรท่านนั้น ๆ ที่ได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากบุคคลอื่น ๆ เป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและตรวจสอบข้อมูลกับวิทยากรท่านนั้น ๆ โดยให้วิทยากรท่านนั้นแสดงความคิดเห็นตามทรรศนะของท่าน ว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคำนึงเสมอในการปฏิบัติในลักษณะเช่นนี้ คือ ต้องมีวิธีการหลีกเลี่ยงการระบุชื่อนายโรงโนราที่ยกมาตั้งเป็นประเด็นหรือกรณีตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายสุวัฒน์ นาคเสน เกิดวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ที่ตำบลปากพูน
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต
วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เมื่อปีการศึกษา ๒๕๒๘ และได้เข้า
ศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๓๘
ปัจจุบันรับราชการที่วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย